

CENTRALISERAT AVLOPP GER PROBLEM

HUR TÄNKER VÅRA PARTIER HANTERA DEM?

Gästrike Vatten har fått i uppdrag att koppla ihop vår östra kommundel med ett gemensamt avloppssystem. Det riskerar att föra med sig ett antal allvarliga problem:

Tvångsanslutning, Ingrepp i natur, Ökade utsläpp, Skenande kostnader.

Alternativ med lokal hantering och utnyttjande av befintlig infrastruktur skulle kunna begränsa problemen. Men för det krävs ett politiskt omtag.

Vi har därför bitt våra politiker svara på fem frågor som de kommer att behöva hantera.

Här redovisar vi:

- Först en kortfattad överblick av partiernas ja/nej-svar
- Sen partierna fullständiga motiveringar
- Och till sist vår egen sammanställning av argument för att göra ett omtag i frågan

Omtag krävs + Engagerade kommuninnevånare + Oroliga sommargäster

KORT ÖVERBLICK

1 Anser ert parti att sommarstugeägare som redan har godtagbar avloppshantering ska kunna tvingas till anslutning?

V	MP	S	C	L	KD	BOA	M	SD
Nej	Nej	Nja	Nja	Nja	Svar kommer	Nej		Svar kommer

2 Ska avloppsledningar förläggas så att markägare slipper acceptera en upphöjd jordvall som frotskydd?

V	MP	S	C	L	KD	BOA	M	SD
Nej	Ja	Nej(?)	Ja	Nej	Svar kommer	Nja		Svar kommer

3 Nuvarande förslag ökar kraftig våra totala utsläpp av miljö- och hälsofarliga ämnen. Anser ert parti att vi ska ha ambition att planen inte ska öka våra totala utsläpp?

V	MP	S	C	L	KD	BOA	M	SD
Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Svar kommer	Ja		Svar kommer

4 Flera grundförutsättningar har ändrats. Anser ert parti att tidigare förkastade förslag med lokal hantering bör utredas vidare?

V	MP	S	C	L	KD	BOA	M	SD
Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	Svar kommer	Ja		Svar kommer

5 Att ansluta en fastighet i glesbygd är dyrt (upp till 600 000 kr). Ska det allmänna bidra? Med höjda kommunala bidrag? Med höjda VA-avgifter?

V	MP	S	C	L	KD	BOA	M	SD
Nej	Ja	Ja	Ja	(Ja)	Svar kommer	(Ja)		Svar kommer

HELA ENKÄTEN – PARTIERNAS MOTIVERINGAR

1 TVÅNGSANSLUTNING?

I VA-planen har man identifierat ett antal omvandlingsområden där man bedömer att det finns stort behov av att vattenförsörjning och/eller avlopp ordnas. Områden där kommunen därför räknar med att man kan bli skyldig att erbjuda/kräva anslutning till kommunal vatten- och avloppssystem. Sakkunniga hävdar att skyldigheten är juridiskt övertolkad.

I samrådet finns flera vittnesmål från boende i områdena om att de inte behöver eller önskar kommunal VA-tjänst. Risken att påtvingas ohanterliga kostnader sprider oro.

Gästrike vatten svarar att, om ett det tas beslut om verksamhetsområden, kommer man kräva att alla ansluts (man kan ev. göra undantag för vattendelen).

Anser ert parti att det är acceptabelt att kräva anslutning av fastigheter som redan har godtagbar avloppshantering?

Vänsterpartiet	Nej
Absolut inte om det inte är så att kommunen kan påvisa att det finns risk för att människors hälsa riskeras. Eller att riskerna för miljön är påvisade. Ohanterliga kostnader är hälso- och livsavgörande för många, särskilt pensionärer eller låginkomsttagare i landsbygdsområden som riskerar att tvingas sälja sina hem. Kommunen måste utreda att fungerande lösningar är ett fullgott alternativ till utbyggnaden.	

Miljöpartiet	Nej
Miljöpartiet vill att godtagbara enskilda lösningar ska räcka. Kommunen ska använda det utrymme som 6 § vattentjänstlagen ger att väga in enskilda anläggningar innan verksamhetsområden dras. Avgiftsskyldigheten enligt 24 § vill vi ändra nationellt.	

Socialdemokraterna	Går inte att svara Ja/Nej
Vi behöver följa vattentjänstlagen, och ta hänsyn till kommunens bästa, människors hälsa och miljö.	

Centern	Går inte att svara på generellt
Om en kommun inrättar ett verksamhetsområde är grundlagstiftningen att alla fastigheter inom ett område ska ha en anslutningspunkt. Men när man drar gränser för ett område kan man beakta befintliga anläggningar, ev problem och anpassa gränser utefter detta. En noggrann inventering ska föregå ev inrättande av nya VA-verksamhetsområden. I underlagen som nu gäller finns redan möjlighet att inte koppla in sig på vattenförsörjning vid ev kommande anslutning.	

Liberalerna	Går inte att svara Ja/Nej
vi tror att man kan bli tvungen att inrätta verksamhetsområden för VA på en del platser. Följden av detta blir då tyvärr att en del med acceptabla lösningar tvingas in i detta	

Kristdemokraterna	
Återkommer så fort som bara möjligt	

BOA	Nej
Stordrift innebär även stora kostnader. Det finns många alternativa lösningar som fungerar lika bra miljömässigt men till en lägre totalkostnad. Finns vare sig miljömässiga eller ekonomiska skäl till att ansluta alla ev "områden" till det kommunala. Alltför stora avstånd och utspridning ger oerhörda investerings- och driftskostnader. Fokus bör vara på de två-tre områden där LS redan idag påtalat stora brister. Beslut om verksamhetsområden tas av miljöenheten BMN som bör ske utan påverkan från GV/ÖVAB då det är en fristående myndighet. Tvångsanslutningar skall uteslutas.	

Moderaterna	

Sverigedemokraterna	
Återkommer	

2 ÖVERLEDNINGEN

Överledningen Östhammar till Öregrund var inför beslutet budgeterad till 56 miljoner (AquaSvea). Senaste officiella siffran är 200 miljoner. I den budgeten räknar man ändå med att begränsa sprängningsarbeten genom att lägga ledningen under en jordvall. Berörda fastighetsägare opponerar sig kraftigt mot detta, då de anser att den försvårar deras möjligheter att bruka sina marker. (Samma problematik kommer att uppstå även för anslutningsledningarna till omvandlingsområdena)

Anser ert parti att pengar ska avsättas för att överledningen, om den blir av, ska förläggas så att det inte krävs en upphöjd vall ovan jord.

Vänsterpartiet	Nej
Att en budget går från 56 miljoner kronor till 200 miljoner kronor innebär en rejäl kostnadsökning. Man kan rimligtvis fråga sig om 200 miljoner kommer att räcka eller om även den budgeten kommer att spräckas. Skenande anläggningskostnader i huvud- och anslutningsledningar slår i slutändan direkt mot fastighetsägarna genom höjda anslutningsavgifter (taxor) och avgifter för servisledningar, vilket ytterligare ökar den ekonomiska oron i omvandlingsområdena. Här krävs transparens, hur har man redan inledningsvis räknat så fel att fördyringen är 260% mer än i inledningsskedet?	
Miljöpartiet	Ja
Om en överledning blir av så bör den vara nedgrävd. Den extra kostnaden är relativt låg, sett till hur lång tid som ledningen skulle vara i bruk. Möjligheten att bedriva skogs- och jordbruk är viktig. En hög vall skulle kunna ge stora praktiska problem för berörda fastighetsägare.	
Socialdemokraterna	Troligen nej
Oavsett kommunens utveckling kommer vi behöva göra något åt dagens eftersatta Vatten och avloppssituation i kommunen. Lösningar har utretts under lång tid och valet att inte spränga ner ledningarna kommer av att det bedöms både billigare för skattekollektivet och ha lägre risk att påverka grundvattnet negativt. Grusvallen ska inte hindra markägarna från att komma åt sin mark. Tidigare infarter kommer att återställas och vid behov görs det nya infarter.	
Centern	Ja
Den ev ledningen ska grävas ner där det går så att pågående markanvändning (Jord- och skogsbruk fr a) inte försvåras. För att förenkla och ev minska behov av djup förläggning borde teknik med markisolering kunna användas. Mycket viktigt att ev ledningsdragnig sker i samverkan med berörda fastighetsägare och att adekvat intrångsersättning betalas.	
Liberalerna	Nej
Man borde kunna gräva ned ledningen på de sträckor där det inte är berg.	
Kristdemokraterna	
Återkommer så fort som bara möjligt	
BOA	Går inte att svara Ja/Nej
Stämmer siffran 200 miljoner så måste kommunfullmäktige ställa kravet på ny redovisning av styrelsen i ÖVAB då det måste påverka totalen högst avsevärt. Kommunen måste säkerställa att markägarna har 100%-ig tillgänglighet till sina odlade arealer. När det gäller "omvandlingsområdena" så gäller det först och främst att minska antalet, då det inte på något sätt är ekonomiskt försvarbart att ansluta alla idag föreslagna "omvandlingsområden" utan främst rikta in sig på de två där Länsstyrelsen varit tydlig med behovet. Inför VA-beslutet 2022, saknades en realistisk kostnadsbedömning d v s där man omvandlade en konsultrapports antaganden till lokala förutsättningar, en brist som tyvärr i många decennier kommer påverka vår kommun ekonomiskt	
Moderaterna	
Sverigedemokraterna	
Återkommer	

3 ÖKAD BELASTNING AV ÄNGSFJÄRDEN

Skrotande av reningskapaciteten i Karö-våtmark och tillförsel från 1000 fastigheter i omvandlingsområden kommer kraftigt att öka den totala belastningen av gödande och hälsovådliga ämnen i våra fjärdar.

Förslagets budget bygger på att man inte ska behöva anlägga extra reningssteg för att kompensera för detta.

Anser ert parti att vi ska ha ambition att planen inte ska öka våra totala utsläpp?

Vänsterpartiet	Ja
EU:s avloppsdirektiv, Miljöbalkens tillståndsprövning och Vattendirektivets försämringsförbud har sina regler om bland annat kväve och fosforrening och finns det brister kommer kostnaden för utbyggnaden att skjuta i höjden ytterligare. Det är en kostnad som kommer att landa på VA-kollektivet.	
Miljöpartiet	Ja
För Miljöpartiet är det självklart att de totala utsläppen till våra fjärdar inte ska öka, tvärtom vill vi ha effektiva lösningar som minskar utsläppen. Det finns småskaliga lösningar som fungerar utmärkt. Detta bör utredas noggrant innan något beslut alls tas om Gästrikre Vattens planer.	
Socialdemokraterna	Ja
Tillförseln av näringsämnen från avlopp till Östhammarsfjärden kommer att minska med den valda lösningen.	
Centern	Ja
I redovisningar från GVAB anges att föreslagen utbyggnad/nybyggnad av ARV i Öregrund ska vara förberedd för ökade reningskrav när lagen så kan kräva det. Gäller exv kväve och medicinrester. Redan nu har dessutom befolkningskalkylerna ändrats och därmed dimensioneringen av kommande reningsverksutbyggnad. Självklart ska vi sträva efter bättre rening och minskade utsläpp totalt.	
Liberalerna	Ja
Men om man kan flytta utsläppen från Granfjärden till Ängsfjärden, är detta en bättre lösning, eftersom det är så mycket bättre vattengenmströmning i Ängsfjärden	
Kristdemokraterna	
Återkommer så fort som bara möjligt	
BOA	Ja
Moderaterna	
Sverigedemokraterna	
Återkommer	

4 KARÖ-ALTERNATIVET

För Östhammars tätort planerades tidigare ett nytt reningsverk på Karön. Med ett extra reningssteg i den anlagda våtmarken skulle utsläppen kunna minskas för att ge plats åt en ökande befolkning.

Förslaget försvann tidigt i utredningarna, bl.a. med motivet att det skulle bli 90 miljoner kr dyrare än överledning och utbyggt reningsverk i Öregrund (AquaSvea). Många förutsättningar har ändrats sedan dess. I senaste officiella beräkningen har kostnaden för överledningsalternativet reviderats från 160 miljoner till 450 miljoner. (då utan extra reningssteg och med ledning i en jordvall).

Några aktuella siffror för Karö-alternativet finns alltså inte.

Gästrike vatten har hävdat att valet av systemlösning redan är fastslaget i beslutet 2022 och inte kommer att ändras.

Anser ert parti att Karö-alternativet bör utredas vidare?

Vänsterpartiet	Ja
Vad gäller Karövåtmark så har kommunstyrelsen kanske inte sagt nej. Det har enligt min bedömning blivit avrådna av Gästrikre Vatten att inte undersöka den här reningsmöjligheten. Mest på grund av att det helt enkelt inte passar in i Gästrikre Vattens storskaliga idé för VA-utbyggnaden o den östra delen av vår kommun. Det är ett svaghetstecken av kommunstyrelsen att falla till föga för expertisen från Gästrikre Vatten .	

Miljöpartiet	Ja
Miljöpartiet vill ta tillvara och utveckla befintliga miljöåtsatningar som Karö våtmark. Redan gjorda investeringar ska användas effektivt. Ett färdigställande av Karö våtmark kan fungera som ett naturligt sista reningssteg för avloppsvatten. Det bidrar till att minska utsläpp av näringsämnen och kan förbättra vattenmiljön i Östhammarsfjärden.	

Socialdemokraterna	Nej
Ett utbyggt Karövåtmark ger inte möjlighet att ansluta fler. Nuvarande tillstånd för Krutuddens reningsverk begränsar anslutningar pga inkommande mängd avloppsvatten inte själva reningsgraden i reningsverket. Bedömningen från såväl Östhammars kommun och GästrikreVattens tjänstemän tillsammans med konsulter och jurister inom miljöområdet är att inget tillstånd för ett utbyggt reningsverk vid Krutudden eller i närområdet med utsläppspunkt till Östhammarsfjärden skulle ges av Mark- och miljödomstolen pga miljökvalitetsnormer. Beslutet att bygga ut Öregrunds avloppsreningsverk var resultatet av ett antal utredningar som genomfördes under många år. I dessa studier utreddes flera olika lokaliseringalternativ, och de landade i att Öregrund är det bästa alternativet med hänsyn tagen till recipient (utsläppspunkt och miljöpåverkan), processlösning baserat på nuvarande och förväntade nya krav, kostnader och tidplan. Budgetramen för utbyggnaden för avloppsreningsverket i Öregrundär 200-250 Mkr och för överföringsledningarna 180-200 Mkr.	

Centern	Ja
I höst-vinter ska frågan om nybyggnation av ARV i Öregrund och dess miljöpåverkan prövas i Mark- och miljödomstolen. I den prövningen ska redovisas varför man vill gå vidare med det valda alternativet och även vilket annat som man vill välja bort. Därmed kommer alternativet med två reningsverk, ett i Östhammar och ett i Öregrund, att behöva presenteras med aktuella kostnader och premisser. Det innebär att även frågan om Karö våtmark kommer att belysas. Centerpartiet är öppet för att delar av systemlösningen kommer att behöva omprövas då verkligheten inte är statisk. Vi ser redan förändrade befolkningssiffror och inte minst att dricksvattenproblematiken spelar en allt viktigare roll i helheten. Det blir därför missvisande att enbart fokusera på avloppsfrågorna, där ser vi flera möjligheter att lösa problemen. Dricksvattenförsörjningen har under senaste åren utretts i grunden och det har visat sig att läget där är ännu sämre än man tidigare räknade med.	

Liberalerna	Nej
Eftersom Gästrikre vatten hävdar att det inte kommer tillåta någon utökning av personekvivalenter på Krutuddsverket.	

Kristdemokraterna	
Återkommer så fort som bara möjligt	

BOA	Ja
Då det redan nu uppdagats så mycket oklarheter som borde utretts inför det "stora beslutet" så krävs först och främst att "politiken" som har ansvar för kommunens ekonomi på nytt får möjlighet att parera och ta ställning till de ekonomiska konsekvenserna. Karö-alternativet löser ju inte helheten men skulle mycket väl kunna vara en lösning för redundans för överföringsledningen vid händelse av elavbrott och annat samt kunna vara en avlastning för att minska behovet av att pumpa oerhörda mängder "vatten" till Öregrund	

Moderaterna	

Sverigedemokraterna	
Återkommer	

5 EKONOMIN

Gästrike Vatten beräknar att kostnaden för en anslutningspunkt i omvandlingsområde kan bli uppemot 600 tusen kr + moms. Det gör det nödvändigt att vi kommer behöva acceptera:

- 1) Höjda anslutningsavgifter (nyligen ökade från 177 till 227 tusen kr),
- 2) Höjda VA taxor (för alla anslutna i hela kommunen)

och/eller

- 3) Höjd skattesats (för alla folkbokförda även för icke anslutna).

Gästrike vatten ger inga siffror för hur kostnaden ska fördelas i framtiden utan hänvisar till att det beslutas i kommunfullmäktige.

Hur kommer ert parti ställa sig till fördelningen av kommunens kostnader för nyanslutna?

Vänsterpartiet	Nyanslutna betalar allt Bidrag från hela VA-kollektivet Bidrag från alla kommuninvånare
Eftersom skattemedel inte får skjutas in för att täcka drifts- eller anläggningsunderskott i VA-verksamheten, finns bara en ventil: Kraftigt höjda anslutningsavgifter och chockhöjd årlig brukningsavgift (VA-taxa) för alla anslutna fastigheter i kommunen. Återigen är det kostnader som obönhörligen kommer att landa på konsumenten. Fastighetsägare i omvandlingsområdet har inget konsumentskydd mot prishöjningar. När ett verksamhetsområde väl är beslutat råder i praktiken anslutningstvång och avgiftsskyldighet, oavsett vad anslutningsavgiften landar på.	
Miljöpartiet	Nyanslutna betalar allt Bidrag från hela VA-kollektivet Bidrag från alla kommuninvånare
Miljöpartiet vill att alternativa, småskaliga lösningar utreds. Det skulle sannolikt krävas bidrag både från VA-kollektivet och från kommuninvånarna via kommunalskatten om Gästrike Vattens nuvarande plan förverkligas.	
Socialdemokraterna	Går inte att svara enligt de utskickadeförslagen
Gästrike Vatten har inte gjort några beräkningar som visar på nivån 600 000 kr. Oaktat den nu valda lösningen eller inte, behöver stora och kostsamma åtgärder göras. Det kommer påverka anslutningsavgiften och VA-taxan. De åtgärder är kopplade till om VA-kollektivet, ska bekostas av VA-kollektivet. På åtgärder som är direktkopplade till kommunens samhällsutveckling och tillväxt kan en mindre del betalas av skattekollektivet, men vi ser inte att en höjning av skattesatsen är aktuell.	
Centern	Nyanslutna betalar allt Bidrag från hela VA-kollektivet Bidrag från alla kommuninvånare
Grundläggande infrastruktur är ett kommungemensamt intresse, det behövs VA inte bara till enskilda fastigheter utan även till kommunens verksamheter i stort. Det är också en viktig parameter för kommunens utveckling och allmänna attraktivitet. Både anslutningsavgift till kommunalt VA och själva vattentaxan kommer att behöva höjas i många kommuner, Östhammar ligger inte på långa vägar i toppen. Vad den faktiska anslutningskostnaden för varje fastighetsägare skulle bli är inte detsamma som den verkliga utbyggnadskostnaden. VA-kollektivet innebär en solidaritet mellan alla anslutna. Inför ev inrättande av nya VA-verksamhetsområden måste kommunen också beakta ansvaret att för all framtid kunna klara dricksvattenförsörjningen i dessa områden. Det kan bli en faktor som begränsar både kommande VA-verksamhetsområden och kommande utbyggnadsplaner i östra Östhammars kommun. Saknas det förutsättningar för en hållbar vattenförsörjning ska det enligt Miljöbalken inte beviljas bygglov.	

Liberalerna	Nyanslutna betalar allt Bidrag från hela VA-kollektivet Bidrag från alla kommuninvånare
Enligt lag ska VA-avgifter vara självbärande. Den kan vara lämpligt med en mix av alt 1 och 2	

Kristdemokraterna	Nyanslutna betalar allt ? Bidrag från hela VA-kollektivet ? Bidrag från alla kommuninvånare ?
Återkommer så fort som bara möjligt	

BOA	Nyanslutna betalar allt ? Bidrag från hela VA-kollektivet ? Bidrag från alla kommuninvånare ?
Då nuvarande system ger GV/ÖVAB fyra olika intäkstyper, finns ingen möjlighet att överblicka hur framtidens kostnader kommer att fördelas. Finns även fast boende i alla "omvandlingsområden" så frågan är för komplex med för många okända variabler för att kunna svaras på. Kommunen har ju redan belånat skattekollektivet med 1350 miljoner genom en kommunal borgen i VA-beslutet från 2022 och även tagit bort frågan från den politiska dagordningen, då framdriften av projektet sker i bolaget Östhammars Vatten. Det kommer förr eller senare att straffa sig då projektet redan idag börjar dra i väg ekonomiskt, och förr eller senare kommer VA-beslutet inkräkta på andra investeringar och/eller välfärden. Redan idag ser vi behovet av att kompensera för stora räntekostnader för projektet som på intet sätt reglerats i det tidigare VA-beslutet. Ej heller de kommande aviserade ränteökningarna som redan idag ligger i närtid. Östra kommunens tillväxt vilar ju på att vi får till ett kostnadseffektivt system, som även är bra miljömässigt, finns ju ingen efterfrågan på nya anslutningar om kostnaden blir för hög. Ju högre anslutningsavgifter, desto högre juridikkostnader och attraktivitet för vår kommun sjunker. Vi kommer aldrig att heller godta en skattehöjning p g a detta, då om man hade gjort rätt från början så hade ju kostnaderna kunna hållits hanterbara.	

Moderaterna	Nyanslutna betalar allt ? Bidrag från hela VA-kollektivet ? Bidrag från alla kommuninvånare ?

Sverigedemokraterna	Nyanslutna betalar allt ? Bidrag från hela VA-kollektivet ? Bidrag från alla kommuninvånare ?
Återkommer	

ANDRA SYNPUNKTER?

Vänsterpartiet	
Kommunen och Gästrike Vatten spenderar VA-kollektivets pengar utan någon egen back-up plan. Varken kommunen eller Gästrike Vatten behöver ta något ekonomiskt ansvar för utbyggnaden av VA i den östra delen av kommunen. Eftersom kommunen tolkar sin skyldighet enligt 6 § LAV strikt och Gästrike Vatten hävdar full anslutningsplikt vid beslutade verksamhetsområden, ställs den enskilde mot en organisation där ingen instans tar eget ekonomiskt ansvar för om och när kalkylerna spricker.	
Miljöpartiet	
-	
Socialdemokraterna	
<i>Vi tycker det är viktigt att alla delar av vår kommun kan växa och utvecklas. Idag har vi en situation i Östhammar och Öregrund där det råder brist på såväl dricksvatten som kapacitet i reningsverket i Östhammar. Ska vi kunna möjliggöra nybyggnationer och inflyttning i kommunen måste vi lösa den situationen. Omfattande utredningar och tester har kommit fram till att lösningen med att bygga ut reningsverket och nytt avsaltningsverk i Öregrund, samt överföringsledningar mellan Öregrund och Östhammar svarar bäst på kommunens långsiktiga behov. Vi ser idag ingen anledning att ompröva det beslutet, även om vi är självklart kommer vara öppna för, att det längst vägen kan komma upp hinder och ändrade förutsättningar som behöver hanteras och resoneras kring.</i>	
Centern	
Liberalerna	
Kristdemokraterna	
BOA	
Monopolföretag som GV/ÖVAB har tyvärr inga incitament för att vara marknadsmässigt kostnadseffektiva. Därför måste politiken företräda sina kunder/nyttjare av VA-tjänster bättre , då kunderna/nyttjarna inte kan byta leverantör, något vi ser i stora delar av Sverige.	
Moderaterna	
Sverigedemokraterna	

UNDERLAG FÖR EN DISKUSSION OM EN ALTERNATIV SPILLVATTENLÖSNING

Det nu liggande förslaget om spillvattenhantering i östra Östhammar grundar sig på ett antal centrala utredningarna (se referenslista nedan). En genomgång av dessa visar att det finns många tungt vägande skäl att ompröva två viktiga delar, så att:

1. Fastighetsägare i omvandlingsområden erbjuds **kommunal VA-tjänst endast i de fall då det visats att ingen acceptabel lokal lösning finns** att finna (så som lagen faktiskt stipulerar).

Och så att

2. **Östhammars spillvattenhantering löses med ett nytt ARV intill Karö våtmark.** Detta kompletteras med en färdigställd våtmark, vilket möjliggör en väsentlig ökning av antalet anslutna, utan att riskera ökade utsläpp.
(Öregrunds ARV behålles som befintligt, men anpassas för att klara ökad belastning sommartid)

Tidigare utredningar har kommit till slutsatsen att dessa två möjligheter inte skulle vara genomförbara, och att alternativet med överledning till Öregrund skulle vara ekonomiskt bättre. Men en genomgång av **nyttillkomna data och ej beaktade synpunkter visar att det finns anledning att pröva förslagen ett varv till.**

En sådan alternativ lösning skulle innebära:

- Minskade kostnader för skattebetalare och VA-anslutna
- Mindre utsläpp av gödande och hälsovådliga ämnen i våra fjärdar
- Bättre anpassning till majoriteten av boendes behov och önskningar
- Mindre resursförbrukning och ingrepp i landskap och natur
- Mindre dricksvattenförbrukning och möjligheter till återvinning av vatten och näring
- Mindre känslighet för driftstörningar

Här nedan följer en (lång) sammanställning av olika infallsvinklar på frågan. Min förhoppning är att den ska **ge utgångspunkter för en saklig diskussion** bland ansvariga politiker, tjänstemän, fackkunniga, berörda grupper och övriga intresserade.

- Jag hoppas på reaktioner, invändningar, frågor och kompletteringar till min sammanställning.
- Jag hoppas på att sammanställningen kan vara till hjälp för er som vill verka för att alternativen provas.

Refererade källor finns förtecknade på slutet. Om så önskas kan dessa mailas till den som vill fördjupa sig i någon del av problematiken.

Hasse Ridderstolpe, Engagerad kommuninnevånare
hasse@ridderstolpe.se

Innehåll

1	Behovet av anslutning till VA-tjänst i omvandlingsområden behöver inte bli så stort	11
1.1	Juridiskt tvång?	11
1.2	Miljö och hälsa?	11
1.3	Omsorg om boende	11
1.4	Ställda myndighetskrav?	11
1.5	Följder för hela systemlösningen?	11
1.6	Följder för dricksvattenförsörjningen	11
1.7	Dyrt med onödiga anslutningar	12
1.8	Politisk önskan att åstadkomma omvandling?	12
2	Räcker kapaciteten i våra Reningsverk?	12
2.1	Reviderad målbild i tätorterna	12
2.2	Färre anslutna i glesbygden	12
2.3	Öregrund?	12
2.4	Krutudden?	12
2.5	Karön?	12
2.6	Varför föll Karön bort?	13
2.7	Fågellokal som ett argument mot Karö-alternativet	13
3	Är det möjligt/lämpligt att använda Östhammarsfjärden som recipient?	13
3.1	Utsläppsmängden får inte öka	13
3.2	Sweco är osäker om Karö Våtmarks reningspotential.	13
3.3	WRS räknar med att våtmarken klarar kraven	13
3.4	Reningsverket står för en mycket liten del av tillförseln	14
3.5	Avrinningen från våtmarken skulle kunna ledas bort eller användas	14
3.6	Finns möjlighet att få nytt tillstånd?	14
4	Är det möjligt/lämpligt att använda Ängsfjärden som recipient?	15
4.1	Gästrike vatten räknar med att få godkänt för ökade utsläpp i vårt kustvatten	15
4.2	Kommunens miljöinspektörer är bekymrade	15
4.3	Skrotandet av Karö våtmark innebär ökad miljöbelastning	15
4.4	Politisk ambitionsnivå att planen ska vara miljövänlig?	15
5	Utredarna underskattade kostnaden för föreslagen systemlösning	15
5.1	Kostnadsramen ser ut att spricka	15
5.2	Bedöms överledningen fortfarande billigare än Karö-alternativet?	16
5.3	Ambition att inte försämra Ängsfjärden kommer att kosta	16
5.4	Ökad kostnad för att gräva/spränga ner överföringsledningar	16
5.5	En eller två anläggningar	16
6	Refererade utredningar/dokument:	17

Behovet av anslutning till VA-tjänst i omvandlingsområden behöver inte bli så stort

JURIDISKT TVÅNG?

AFRY hävdar i sin utredning att man utifrån geografiska och geologiska kartstudier kunnat peka ut områden där kommunen är skyldig att erbjuda allmän VA-service och därmed att fastighetsägare är skyldiga att betala för anslutning.

Detta är en vanlig feltolkning av lagen som gjorts i många kommuner. Lagen (§6 LAV) förtydligades år 2022 med ett stycke där man klargjorde att man i första hand ska söka lokala lösningar. Många kommuner har beaktat detta, och därmed sluppit dyra åtaganden.

Innan det förts i bevis att inga lokala alternativ finns att uppbåda, finns det alltså något juridiskt tvång till att införa en allmän anslutning.

MILJÖ OCH HÄLSA?

Ett traditionellt reningsverk, som det som föreslås av GVAB, har betydligt sämre möjlighet att förhindra att näring, smittämnen och läkemedelsrester hamnar i våra vatten än de lokala godkända alternativ som finns ute i områdena (torra, slutna och infiltrationer). Onödiga anslutningar ger alltså onödiga tillskott av miljöstörande och hälsovådliga ämnen i vår natur.

Omsorg om boende

Ett kommunalt ansvarstagande av VA-drift ska ju syfta till att tillgodose de boendes önskningar och behov.

Bland de redovisade synpunkterna från samrådet fanns flera inlägg från boende i tilltänkta omvandlingsområden som menade att de inte finns något behov av eller önskan om kommunal VA-tjänst, utan tvärt emot oroade sig för att det inte skulle kunna förstöra deras möjligheter att använda sina stugor på sätt som de önskar. Samt förstås att de oroade sig för den stora kostnaden som det skulle innebära.

Boende samlar sig nu för att kartlägga behov och önskningar (alltså den genomgång som AFRY menar skulle göras först efter att systemet var på plats).

Risken är uppenbar att det visar sig att många boende kommer att tvingas lämna sina hus och hem, och att konflikter skapas mellan olika boende grupper, och mellan boende och ansvariga politiker. **#Kommentarer på detta, "Omvandlingsgruppen" #**

STÄLLDA MYNDIGHETSKRAV?

Vid informationsmöten för boende har det hävdats att länsstyrelsen krävt att områden ansluts. Detta har dementerats i mail från Länsstyrelsen (Anna Östlund, handläggare på miljöskyddsenheten 2026-02-10)

FÖLJDER FÖR HELA SYSTEMLÖSNINGEN?

Den "generösa" ambitionsnivå som nu föreslås i VA-planen ställer stora krav på systemlösningen. Det är dock sannolikt att behoven och önskemålen om anslutning inte alls kommer att nå upp till de 3000 personer som AFRY beräknat. Då öppnar sig åter möjlighet att tillämpa tidigare förkastade, mindre kostsamma lösningar.

FÖLJDER FÖR DRICKSVATTENFÖRSÖRJNINGEN

Att erbjuda kommunalt dricksvatten till onödigt många, kommer öka belastningen på dricksvattenförsörjningen, både sommartid när det är mest kritiskt, och vintertid där låg

förbrukning kommer att kräva renspolning av de nybyggda långa och utspridda ledningsnäten i omvandlingsområdena. **.#Komplettera med mer data om detta, någon#)**

DYRT MED ONÖDIGA ANSLUTNINGAR

AFRY räknar med en intäkt anslutningsavgifter på 300 000 kr/fastighet i typfallet. Enligt en insatt muntlig källa på Svenskt Vatten ligger en typisk kostnad för anslutning i glesbygd runt 900 000 kr. Erfarenheter från Norrtälje visar att det är svårt att pressa ut mer än 450 000 per fastighet.

Med stor sannolikhet kommer mellanskillnaden behöva betalas av VA- och skattekollektivet. Det finns mängder av fall i Sverige där detta inträffat.

POLITISK ÖNSKAN ATT ÅSTADKOMMA OMVANDLING?

Oavsett ovanstående kan man av politiska skäl vilja satsa på att erbjuda bättre komfort i dessa områden, för att bereda plats för mer permanent etablering. **#Finns det något parti som uttryckt sådan önskan?#**

RÄCKER KAPACITETEN I VÅRA RENINGSVERK?

REVIDERAD MÅLBILD I TÄTORTERNA

Målbilden för inflyttning till Östhammars tätort var överdriven. Utredarna har utgått från förutsättningar från kommunens översiktsplan, där man tidigare hoppats på en inflyttning till Östhammar/Öregrunds tätorter på 4000 personer till år 2040. Denna siffra har, (enligt mail från Gästrike vatten 2026-02-06), justerats ner. Man beräknar nu troligen 2000 nyanslutna personer till 2040, alltså en halvering.

FÄRRE ANSLUTNA I GLESBYGDEN

En revidering av de föreslagna, onödigt generösa riktlinjerna för anslutning av stugområden (enligt ovan) ger också ett minskat tryck på framtida spillvattenhantering.

ÖREGRUND?

För verket i Öregrund säger AquaSvea:s utredning att nuvarande kapacitet och tillstånd räcker för den förväntade befolkningsökningen.

KRUTUDDEN?

WRS, AquaSvea och Sweco konstaterar alla att det är trångt på Krutudden och därför problematiskt att öka kapaciteten. Detta plus det problematiska läget intill friluftsområdet gör att man avstyrker det alternativet.

KARÖN?

Ett nytt ARV intill Karö våtmark ser AquaSvea som ett möjligt lösning för Östhammar, vid sidan av alternativet med överledning till Öregrund. (Anm: Utredarna använder beteckningen "Ornön", men det är tydligt att det är en lokalisering på den intilliggande Karön som avses) Ekonomiskt räknar man dock med att det skulle bli 100 millioner dyrare än en överledning. Anledningen är att man i Karöförslaget räknat med 46 miljoner extra för avancerad MBR-rening eftersom man inte räknade med våtmarkens kapacitet. Därtill 56 miljoner för en överledning "baklänges"(?) från Öregrund.

Karöförslaget utreddes av kommunen redan i samband med att våtmarken anlades (WRS 2009 och 2014). Mark för ett nytt ARV köptes in intill våtmarken.

WRS visar i sin MKB att man med en färdigbyggd våtmark kan räkna med en reningskapacitet som överträffar en MBR-rening. Och dessutom med betydligt mindre insats av el, kemikalier och underhåll av teknisk utrustning.

VARFÖR FÖLL KARÖN BORT?

I senarer redovisningar (AFRY och Gästrike vatten) har Karö-förslaget av någon anledning fallit bort och Öregrund har bara mätts emot Krutudden, som ju redan avstyrkts av alla utredningar.

Det första av de tre skäl som avgjorde AFRYs ställningstagande för överledning till Öregrund lyder därför: "reningsverket i Östhammar bedöms svårt att utveckla då det redan idag ligger nära bebyggelse, camping och båthamn" Det tyder på att man inte beaktat/förstått tidigare utredares förslag om förläggning på Karön.

FÅGELLOKAL SOM ETT ARGUMENT MOT KARÖ-ALTERNATIVET

Utredaren på AquaSvea befarade att verksamhet på Karön skulle komma i konflikt med natur- och fågellivet. Tydligen ovetande om att just anläggningen av våtmarken där, var det som lockade till sig både fåglarna och fågelskådarna. En färdigställd naturnära del skulle ytterligare gynna fågelliv och naturupplevelser.

ÄR DET MÖJLIGT/LÄMPLIGT ATT ANVÄNDA ÖSTHAMMARSFJÄRDEN SOM RECIPIENT?

UTSLÄPPSMÄNGDEN FÅR INTE ÖKA

Både AquaSvea och WRS räknar med att möjligheten för ett framtida nytt tillstånd för utsläpp i Östhammarsfjärden måste bygga på att man kan visa att utsläppen av fosfor och kväve ligger inom den nivå som gäller i nuvarande tillstånd.

AquaSvea räknar med att det innebär att man behöver investera i ett MBR-reningssteg. WRS bedömer att det kan ske med hjälp av våtmarkens reningskapacitet.

WRS beräknar att ett verk på Karön med färdigbyggd våtmark kan ansluta 7000 pe utan att totalutsläppen till Östhammarsfjärden ökar utöver gällande tillstånd. Tvärtom räknar WRS med att utsläppen av kväve, fosfor, smittämnen och mikroföroreningar (läkemedel) minska väsentligt i förhållande till dagens utsläpp. (Anm: Varje pe, personekvivalent, motsvarar ca 1,3 anslutna personer)

SWECO ÄR OSÄKER OM KARÖ VÅTMARKS RENINGSPOTENTIAL.

Utredaren försöker bedöma våtmarkens reningskapacitet och konstaterar att det finns en osäkerhet eftersom befintliga mätdata måste korrigeras för utspädning från kringliggande ytvatten. Man bedömer därför att man inte kan ta någon hänsyn till våtmarkens eventuella reningskapacitet.

Detta leder till att AquaSvea i sin utredning förutsätter att Karö-alternativet kräver ett "MBR-steg" vilket belastar investeringskostnaden med 46 miljoner kronor.

WRS RÄKNAR MED ATT VÅTMARKEN KLARAR KRAVEN

WRS, som anlagt våtmarken, beskriver i sin MKB att Karön med en färdigbyggd våtmark har kapacitet att ansluta 7000 pe. Man visade också totalutsläppen av kväve fosfor och andra

föroreningar till Östhammarsfjärden till och med skulle minska med en sådan lösning. Man lutar sin mot en bred erfarenhet från många likartade aktiva våtmarker. Man menar att de provtagningar, som gjordes månadsvis under fyra år efter att den tekniska våtmarken byggdes klar år 2015, också visade att våtmarken fungerade precis som tänkt. (muntligt WRS)

RENINGSVERKET STÅR FÖR EN MYCKET LITEN DEL AV TILLFÖRSELN

I AquaSveas bilaga om Östhammarsfjärden, framgår det att utsläppen av fosfor (som jämte kväve är det mest kritiska näringsämnet) från reningsverket (100kg/år) är en mycket liten del av den totala tillförseln till fjärden (3,3 – 7,1 ton/år)

Den huvudsakliga tillförseln kommer från havet via våra ytterfjärdar. Marinbiologiska experter har i samrådet därför pekat på att en ökad belastning i Ängsfjärden kan vara till stor skada även för Östhammarsfjärden.

Det förefaller dessutom som om AquaSvea inte taget hänsyn till våtmarkens rening, vilket i så fall innebär att tillskottet till fjärden i praktiken är ännu mindre.

#komplettera här Peter, Ulf och Magnus#

AVRINNINGEN FRÅN VÅTMARKEN SKULLE KUNNA LEDAS BORT ELLER ANVÄNDAS

Om man trots allt skulle vilja skona Östhammarsfjärden från dessa 100kg fosfor per år finns i yttranden från sakkunniga till samrådet förslag på att avrinningen från en färdig våtmark skulle kunna pumpas åt annat håll. Att leda det t.ex. till Ängsfjärden skulle innebära pumpning av ett litet utjämnat flöde av ett hygieniskt, klart vatten, till skillnad från den föreslagna lösningen med pumpning av kraftigt pulserande orenat spillvatten. En sådan lösning är billigare och mindre riskfylld med tanke på bräddningar som kan uppkomma vid högvattenflöden eller driftstopp.

Avrinningen skulle också med fördel kunna användas som råvatten för dricksvattenproduktion eller bevattning.

FINNS MÖJLIGHET ATT FÅ NYTT TILLSTÅND?

Det andra, av de tre argumentet, som avgjorde AFRYs ställningstagande för överföring till Önd lyder: "Östhammarsfjärden som recipient har dåligstatus och det bedöms inte som troligt att ett nytt tillstånd för utsläpp av spillvatten kan erhållas."

Vid bedömningen lutar man sig mot Åbergs rättsutredning. Åberg diskuterar dock bara sannolikheten av att miljödomstolen skulle kunna godkänna tillstånd för ett väsentligt ökat utsläpp av näringsämnen, inte utsläpp inom nu gällande nivåer med hjälp av förfinad reningsteknik.

På fråga från Sweco om våtmarkens reningspotential skulle kunna räknas in vid tillståndsförfarandet svarade Åberg ja.

ÄR DET MÖJLIGT/LÄMPLIGT ATT ANVÄNDA ÄNGSFJÄRDEN SOM RECIPIENT?

GÄSTRIKE VATTEN RÄKNAR MED ATT FÅ GODKÄNT FÖR ÖKADE UTSLÄPP I VÅRT KUSTVATTEN

GVAB har/ska lämnat in ansökan om tillstånd för att öka kapaciteten i Öregrund från nuvarande belastning 1607 pe, till planerad belastning 9500 pe. Man hamnar därmed just under den gräns då det automatiskt enligt avloppsdirektivet krävs kvävereduktion om minst 70%. (t.ex MBR eller Våtmark)

AquaSvea utgick tidigare från en förmodad belastning år 2040 på 11250 pe vilket alltså skulle ha gett stängare krav. Men prognosen har reviderats och man går nu in med ansökan om att få fortsätta medkonventionell reningsteknik utan kväverening. Det kommer alltså göra att utsläppen till Ängsfjärden närmare sexdubblas jämfört nuvarande.

KOMMUNENS MILJÖINSPEKTÖRER ÄR BEKYMRADE.

Kommunens miljöinspektörer har i flera år jagat små utsläppare runt Ängsfjärden med förläggande om dyra åtgärder bara vid minsta misstanke att fosfor och kväve skulle kunna läcka ut i fjärden.

I ett mail 2026-02-16 meddelar miljökontoret att man tänker höra av sig i frågan till GVAB.

SKROTANDET AV KARÖ VÅTMARK INNEBÄR ÖKAD MILJÖBELASTNING

Om Karö våtmark tas ur drift åstadkommer man ju alltså aktivt en ökad miljöbelastning på våra vatten. Den reduktion av näring, smittämnen och läkemedel som nu sker i våtmarkens hittills färdigbyggda del, kommer med konventionella reningssteg, ta sig igenom Öregrunds verk och hamna i Ängsfjärden.

POLITISK AMBITIONSNIVÅ ATT PLANEN SKA VARA MILJÖVÄNLIG?

Det är tveksamt om miljödomstolen kommer att godkänna GVABs begäran om ökade utsläpp. Men även om det går igenom borde politiska partierna kunna verka för att vår VA-plan inte försämrar miljöstatusen i vår närmiljö.

#Det skulle vara intressant att höra partiernas ställningstagande inför detta.#

UTREDARNA UNDERSKATTADE KOSTNADEN FÖR FÖRESLAGEN SYSTEMLÖSNING

KOSTNADSRAMEN SER UT ATT SPRICKA

AFRY:s sammanställning av hela VA-frågan 2022 kom fram till en kalkylerad ramkostnad på 1000 miljoner kronor. Denna ram godkändes av kommunfullmäktige i juni detta år och sägs fortfarande gälla i samrådsredovisningen 2025.

Förändringen i redovisningen 2025 är att de centrala systemdelar som man har börjat undersöka (Reningsverk i Önd, Överföringsledning och Drickvattenförsörjning) har reviderats från summa 455Mkr till 750Mkr. Detta innebär att utrymmet för ännu inte undersökta delar (Anslutningar till systemet och renovering av befintligt ledningssystem) har minskat från 520Mkr till 250Mkr.

Uppdaterade siffror finns men är enligt mail från GVAB ännu inte officiella.

Det förefaller sannolikt att ramen inte kommer att hålla.

BEDÖMS ÖVERLEDNINGEN FORTFARANDE BILLIGARE ÄN KARÖ-ALTERNATIVET?

Det tredje och sista argumentet som avgjorde AFRYs ställningstagande för överföring till Önd var investeringskostnaden.

AquaSvea uppskattade 2020 att en ny avancerad anläggning på Karön skulle kosta 196 Mkr. Ombyggnad av Öregrunds ARV uppskattades då till 104 Mkr. I AFRYs rapport 2022 reviderades uppskattningen för Öregrund till 175Mkr. I redovisningen 2025 skrev man 250Mkr. Dagens uppskattning är ännu inte officiell.

AquaSvea uppskattade att överledningen till Öregrund skulle kosta 56 Mkr. AFRY höjde till 100Mkr. den senaste officiella siffran är 200Mkr.

AquaSvea hävdade att Karö-alternativet skulle kräva ett MBR-steg (till skillnad från Öregrund) vilket fördyrade med 46Mkr.

Enligt WRS kan man klara utsläppskraven genom att färdigställa "naturliga steget" i våtmarken. En förhållandevis enkel åtgärd budgeterat år 2014 till 5-6 Mkr.

Det förefaller alltså som om kostnaden för Överledningsalternativet har underskattats rejält.. AquaSveas kostnadsuppskattning för nytt verk på Karön måste förstås också uppdateras, Men mycket pekar på att det alternativet ändå blir väsentligt billigare

#Kostnad för nytt ARV på Karön borde uppdateras#

AMBITION ATT INTE FÖRSÄMRA ÄNGSFJÄRDEN KOMMER ATT KOSTA

Om/när länsstyrelsen kräver kväverening i Öregrund (eller om man har politisk ambition att inte öka utsläppen våra fjärdar) ökar systemkostnaden avsevärt. Byggs ett fjärde steg motsvarande det som Karöalternativet innebär, så kommer prislappen ligga runt 46 Mkr om man ska tro Aqua Svea.

ÖKAD KOSTNAD FÖR ATT GRÄVA/SPRÄNGA NER ÖVERFÖRINGSLEDNINGAR

Fastighetsägare längs med överföringsledningen protesterar mot planerade ytliga förläggning. Om politikerna vill tillgodose berörda fastighetsägares krav på att överföringsledningen grävs/sprängs ner för att undervika jordvall, tillkommer ännu ett antal miljoner. **#komplettera här "Omtag krävs"##**

EN ELLER TVÅ ANLÄGGNINGAR

AFRY skriver: "Det är även generellt billigare att driva ett reningsverk än två och det underlättar även att underhålla ett istället för två reningsverk". Det kan ju låta självklart, men blir kanske mindre säkert när det enda verket blir dubbelt så stort och det krävs mycket överföringsutrustning.

Det ska också vara "mer flexibelt" vilket förefaller mindre självklart.

I bl.a. Norrtälje har man frångått planerade centrala lösningar.

I de tidiga utredningarna förefaller det som om direktiven varit att åstadkomma ett centralt verk . Därför har man i Karö-alternativet räknat med att det ska bära kostnad för överledning av spillvatten från Öregrund. Och med de problem med den ökade miljöbelastningen det skulle innebära för Östhammarsfjärden.

#Finns någon har siffror på den tänkta besparingen i driftskedet av central hantering, jämfört den ökade investeringskostnaden?##

REFERERADE UTREDNINGAR/DOKUMENT:

- Förstudie Karö våtmark.

Daterad 2009 **WRS** Åtgärdsförslag: *Underlag för anläggning av reningsverk och aktiv våtmark på Karön*

- Miljökonsekvensbeskrivning för bedömning av vattenverksamhet, Karö, Östhammar

Daterad 2014 **WRS** Åtgärdsförslag: *Underlag för utökad tillstånd för utsläpp via Karö våtmark*

- Förstudie för ett nytt avloppsreningsverk för Östhammar, Öregrund

Daterad 2020-01-30), **AquaSvea**. Åtgärdsförslag: *Redovisning av alternativa avloppslösningar*

Tre bilagor avhandlar konsekvenser av utsläpp i Östhammarsfjärden, Galtfjärden resp. Öregrundsgrepen

- Ökad kapacitet vid Östhammars ARV

Daterad 2020-02-13, **Sweco**, Åtgärdsförslag: • Åtgärder för samtliga processteg i syfte att öka kapaciteten till 7000 pe

- Alternativ för utökad belastning vid Östhammars ARV (Öregrund)

Daterad 2021-03-04, **Gästrike Vatten**, Åtgärdsförslag: *Sammanställning av tre alternativa avloppslösningar*

- Rättsutredning

Daterad 2022-04-07), **Ingenjörfirman Åberg**, Åtgärdsförslag:

- Utvecklingsplan för VA-försörjningen i de östra delarna av Östhammars kommun

Daterad 2022-05-19), **AFRY**, Åtgärdsförslag: *Förslag till VA-plan*

- Samrådsredogörelse vattentjänstplan för Östhammars kommun

Daterad 2025-11-20), **Gästrike vatten**, Åtgärdsförslag: *Förslag till VA-plan*

- 28 yttranden till Samrådsredogörelse vattentjänstplan för Östhammars kommun

Bland annat från Sakkunniga marinbiologer, och VA-anläggare samt Boende i omvandlingsområden